

OBCHODNÍ AKADEMIE

Praha 2, Vinohradská 38

Projekt OPPA

CZ.2.17/3.1.00/34171

Evropský sociální fond. Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti.

<i>Název exkurze</i>	Česká státnost		
	Typ: tematická, topografická; 21 zastávek (6 úkolů)		
<i>Organizace</i>	Začátek: Bus 133, 136, 207 „Ohrada“ Konec: Bus 133, 175, 207 „U Památníku“	Náklady: á 40 Kč Délka: 3 km, 2,5 h	
<i>Hlavní pojmy</i>	I. a II. odboj, Národní památník na Vítkově, funkcionalismus, monumentalismus, realismus, sorela, bitva na Vítkově, bitva u Zborova, bitva v Dukelském průsmyku, mezníky dějin Československé a České republiky, Invalidovna, husitství, československé legie, Rudá armáda, Cyril a Metoděj, sv. Václav, Karel IV., Jan Žižka z Trocnova, Marie Teresie, Alois Eliáš, Klement Gottwald, Bohumil Kafka, Jan Zázvorka		
<i>Přílohy</i>	Mapa trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test		

č.	přesun	zastávka	výklad
1	---	bus Ohrada	Sraz – zastávka ve směru ze Žižkova – přivítání, prezence, popis programu
2	vzhůru po schodech	na lávce	Výhled na Prahu <ul style="list-style-type: none"> vP blízko lávky budova školy Na Pražačce, kde po celou dobu Pražského povstání 5. – 9. května 1945 probíhaly tuhé boje, škola byla obsazena několika stovkami příslušníků SA a SS, kteří v bojích použili i několik tanků, ve škole bylo umučeno 13 českých zajatců výhled na Prahu: na horizontu panorama Severního Města – komplex sídlišť tvořených převážně zástavbou panelových domů z obd. normalizace^{70. a 80. léta 20. st.}, → komunisté vedení G. Husákem tehdy uspokojili vysokou poptávku po bydlení extenzivní výstavbou levných a ne příliš kvalitních budov; Prosek (sídlíště vP) ukrývá jeden z nejcennějších pražských románských kostelů, basiliku zasvěcenou sv. Václavovi v místech, kudy byly do Prahy převezeny ostatky světce umučeného ve St. Boleslavi, sv. Václav je chápán jako zakladatel, ideální vládce a patron českého státu, k jeho odkazu se hlásili panovníci včetně Karla IV., Svatováclavská koruna je předním symbolem české státnosti, jeho svátek 28. září je slaven jako Den české státnosti; Ďáblice (prostřední sídlíště), na hřbitově odpočívají vojáci různých armád, kteří za II. sv. v. položili život za naši svobodu, nedaleko na kobyliské střelnici byli za II. sv. v. popraveni čeští vlastenci; <i>niže ve střední části výhledu</i> → Libeň, zřetelně je vidět rokokový zámek Rokoska (s věžičkou uprostřed), na křižovatce pod ní došlo 27. května 1942 k atentátu na R. Heydricha, díky němuž V. Británie odvolala svůj podpis pod Mnichovskou dohodou, což otevřelo cestu k poválečné obnově Československa v původních hranicích
3	dále po cestě, pak odb. z hl. cesty vP	vyhlídka na trávě mezi stromy	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Invalidovna – historie barokní Invalidovny, význam experimentálního sídliště Invalidovna pro urbanismus 60. – 80. let 20. st.; reformy Marie Teresie a její zásahy do české státnosti
4	dál rovně ke druhému rozcestí	výhled na Karlín	KARLÍN <ul style="list-style-type: none"> původně pražské předměstí zbudované v klasicistním slohu na počátku 19. st., pojmenované po tehdejší císařovně Karolíně, urbanistické rozložení zachováno

			<p>dodnes stejně jako vzhled mnoha budov</p> <ul style="list-style-type: none"> • dominantou Karlínského nám. je <u>kostel sv. Cyrila a Metoděje</u>, nejvýznamnější pražská stavba novorománského slohu (arch. Vojtěch Ignác Ullmann), výzdobu provedla řada předních českých umělců té doby, vysvěcen 18. října 1863 v den tisícího výročí příchodu slovanských věrozvěstů na Velkou Moravu • sv. Cyril (Konstantin) a Metoděj šířili křesťanství jazykem srozumitelným všem Slovanům (<u>staroslověnština</u>, uměle vytvořená Konstantinem stejně jako písmo <u>hlaholice</u>), jejich mise položila v našich zemích základy nejen křesťanství, ale též písemnictví a práva, od té doby Morava a Čechy definitivně součástí <u>evropské kultury</u>, Metoděj prý pokřtil i sv. Ludmilu, babičku sv. Václava; den Cyrila a Metoděje 5. červenec se slaví jako státní svátek
5	odb. vL, cesta vede krátkým tunelem	na rozcestí vP	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Žižkov – vznik města, sociální složení obyvatelstva, významné budovy v městském panoramatu</p>
6	po cestě vzhůru	u fontány	<p>VÍTKOV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Karel IV. ¹³¹⁶⁻⁷⁸, císař a současně nejvýznamnější a nejúspěšnější český panovník, založil v sousedství tehdejší Prahy rozsáhlé vinice – dnešní Vinohrady a Žižkov, na tomto kopci měl svoji vinici měšťan Vítek z Hory, odtud název • na památku vítězné Žižkovy bitvy na Vítkově plánovali Žižkované již od 19. st. Žižkův pomník, po 1. sv. v. se s touto iniciativou spojila další chystající památník čs. legionářům, kteří měli rozhodující podíl na uznání samostatného Československa; socha nebyla za celou 1. republiku dokončena, budova památníku z větší části ano, ale nikdy nesloužila původnímu účelu, jímž bylo čestné pohřebiště těch, kteří se podíleli na vzniku ČSR, tedy legionářů a T. G. Masaryka • Památník národního osvobození (Národní památník na Vítkově) ¹⁹²⁹⁻³³ – monumentální funkcionalistická stavba Jana Zázvorky ¹⁸⁸⁴⁻¹⁹⁶³ (mj. otec herečky Stelly Z.), puristické oprostění od dekorativní architektury, stavba oceněna Velkou cenou na výstavě v Paříži ¹⁹³⁷; poloha na vrchu Vítkově působila jako protiváha Pražskému hradu, symbolu staré české státnosti a pohřebišti českých králů, proto byl památník budován jako čestné pohřebiště, kde by spočinul prezident T. G. M., ten to však odmítl, po 2. světové válce zde místo něj byli pochováni někteří komunističtí presidenti, památník sloužil jako mausoleum Klementa Gottwalda, později zde byli uloženi také presidenti Antonín Zápotocký a Ludvík Svoboda, ale v l. 1990-1 byli všichni přemístěni jinam; po dlouhém hledání nového účelu stavby převzalo Památník Národní museum • Fontána je dílem Karla Štípla, jednoho z mnoha autorů sochařské výzdoby Památníku, jejíž umělecká hodnota je různorodá, ale Štíplovy práce patří k těm lepším, třebaže vznikly v 50. letech, v období sorely
7	naproti k oválné části budovy	7a kov. dveře zP, 7b zL	<p>Východní část památníku (uvnitř Síň osvobození)</p> <ul style="list-style-type: none"> • tato část budovy tvarově připomínající chrámovou apsidu byla dostavěna po 2. sv. v., Zázvorka ji původně zamýšlel jako památník II. odboje, ale proměnila se v uctívání osvoboditelské Rudé armády (pův. název sovětské armády), čemuž odpovídá i její výzdoba • socialistický realismus (neboli sorela), umělecký sloh dominující u nás v 50. letech, vyznačoval se uměleckou nesvobodou, díla byla poplatná komunistické agitaci, proto se architektura vrací k dekorativismu, který zdůrazňuje život pracujících a roli Rudé armády při osvobození ČSR; v tomto duchu jsou pojaté bronzové plastiky na dveřích (7a,b) sochařů J. Kavana a J. Simoty, zobrazující epopej bolševické revoluce v Rusku a osvobození ČSR Rudou armádou
8	vL podél budovy a dál – 8a, schody	pohled na sochu z dálky, zblízka,	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Jan Žižka z Trocnova – dva úhly pohledu na jeho osobnost, Žižkův význam v symbolice české státnosti, sochařské dílo Bohumila Kafky</p>

	vzůru 8b	obejít	
9	naproti soše	Pohled na reliéfy na vratech	Vstupní vrata Památníku <ul style="list-style-type: none"> bronzové reliéfy jsou dílem Josefa Malejovského z let 1953-58, opět v duchu <u>sorely</u> oslavují vedle husitství (6 výjevů) také třídní boj, dělnickou třídu a osvobození Rudou armádou – toto jsou v komunistické interpretaci hlavní etapy vývoje českého národa
10	po schodech dolů	před státním znakem	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4 Státní znak Čs. republiky – <i>popis státního znaku, současné státní symboly ČR, jejich vývoj a objasnění symboliky</i>
11	do centra prostranství	střed prostranství	Prostranství před památníkem plní roli čestného dvora, před státním znakem se konají různé oficiální akce, zpravidla za účasti české armády, v minulosti místo pravidelných pietních aktů spojených s uctíváním osobností pochovaných v budově, dodnes uctívání Hrobu neznámého vojína
12	k vyhlídce na Prahu	nad schodištěm	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Bitva na Vítkově – <i>zařadit do kontextu husitství, průběh a význam bitvy</i>
13	zpět k budově	skrz skleněné posuvné dveře	Hrob neznámého vojína <ul style="list-style-type: none"> v předsáli jsou umístěny prapory některých jednotek čs. legií, čs. a české armády a alegorie vojenských ctností Věrnost a Statečnost (sochař O. Švec) <u>Československé legie</u> byly vojenské jednotky, které sestavil T. G. Masaryk převážně z válečných zajatců a které zasáhly do 1. sv. války po boku dohodových mocností proti Rakousko-Uhersku a Německu; legionáři, jichž bylo koncem války již na 95.000, měli vysokou bojovou morálku, což poprvé prokázali na východní frontě v bitvě u Zborova^{2. 7. 1917}, kde porazily rakousko-uherské jednotky, tvořené částečně také Čechy; <u>zajímavost</u> – v bitvě proti sobě zřejmě bojovali pozdější čs. presidenti Gottwald (za Rakousko) a Svoboda (legionář), po smrti oba pochovaní v budově tohoto památníku Hrob neznámého vojína byl původně určen pro legionáře od Zborova, ale uloženy zde byly až ostatky čs. vojáka od Dukly, bitva v Dukelském průsmyku^{září-listopad 1944} byla největší válečnou operací 2. sv. války s čs. účastí, po boku sovětské armády se vojáci L. Svobody probili na území povstaleckého Slovenska dnes jsou v sarkofágu umístěny společně ostatky obou neznámých vojáků padlých v těchto bitvách 1. a 2. sv. v., od r. 2006 je zde uložen i gen. A. Eliáš s manželkou generál Alois Eliáš¹⁸⁹⁰⁻¹⁹⁴², legionář za 1. sv. v., předseda protektorátní vlády za 2. sv. v., mimořádně statečný člověk, předstíraje loyaltitu vůči nacistům tajně spolupracoval s II. odbojem, za heydrichiády byl popraven jako jediný premiér z celé okupované Evropy v období války, v současné době jediný politik pochovaný v budově Památníku
14	vL dveřmi ven, vL zpět ke hl. vchodu	Národní památník – interiér <i>otevřeno st-pá, (zima čt, pá) 10-18, 40,- Kč</i>	Podzemí Památníku <ul style="list-style-type: none"> v l. 1954-62, kdy budova sloužila jako Mausoleum K. Gottwalda po vzoru Leninova mausolea v Moskvě, zde byla laboratoř, kde byla upravována a na noc do mrazicích boxu ukládána Gottwaldova mumie; mumifikace však nebyla provedena dokonale, ostatky pak byly pro špatný stav zpopelněny, dnes jsou na Olšanských hřbitovech Klement Gottwald¹⁸⁹⁶⁻¹⁹⁵³ – 1. komunistický president, od mládí člen KSČ, kterou pak jako předseda podřídil Stalinovu diktátu, za 2. sv. v. z Moskvy řídil kom. odboj proti nacismu, to mu pomohlo k dohodě s E. Benešem na povál. uspoř. republiky, po vítězství KSČ ve volbách 1946 premiérem, v tzv. Vítězném únoru 1948 zajistil pro komunisty příležitost vytvořit totalitní režim, jako president podepisoval rozsudky smrti pro české vlastence (M. Horáková) i své kom. přátele (R. Slánský), zemřel zanedlouho po návratu ze Stalinova pohřbu na následky komplikace, kterou způsobil tlak v letadle jeho pohlavní chorobě kombinované s alkoholismem

15	do přízemí	<i>individ. prohl.</i>	Přízemí Památníku <ul style="list-style-type: none"> • Síň osvobození – výzdoba v duchu sorely
16			<ul style="list-style-type: none"> • Kaple padlých připomíná čs. legionáře, cenná je výzdoba M. Švabinského a J. Štursy, verše jsou dílem V. Nezvala
17			<ul style="list-style-type: none"> • Hlavní síň – místo Masaryka zde byl uložen Gottwald, dnes je to výstavní prostor připomínající mezníky vývoje Československa – 1. světovou válku, mnichovskou dohodu, nacistickou okupaci, 2. světovou válku, Vítězný únor, totalitní režim, Pražské jaro, sovětskou okupaci, normalizaci, Sametovou revoluci a rozpad Československa • interaktivní panely umožňují představit si životní osudy člověka s různými postoji v období čs. republiky; ve vitrínách jsou umístěny příklady dobových oblečení
18			<ul style="list-style-type: none"> • Kolumbárium – původní urny odstraněny, dnes připomínka osobností, které kladně i záporně ovlivnily osudy Československa; úkol → které osobnosti znáte?
19	do 1. patra	<i>individ. prohl.</i>	Slavnostní síň <ul style="list-style-type: none"> • obrovské prostory navrženy pro významné státní akce včetně zasedání parlamentu, sál má tvar trojlodní basiliky s emporami (balkony po stranách), osvětlení zajišťuje typicky funkcionalistické střešní okno, jednoduchá výzdoba podtrhuje monumentalitu, např. díky barevnému mramoru • velký vavřínový věnec je opět dílem K. Štípla, mosaika „Kde domov můj“ je od J. Obrovského • lze nahlédnout do Presidentského salonku
20	výtahem vzhůru	<i>na střechu smí max. 25 osob</i>	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6 Vyhledka – určit významné pražské budovy, podílející se na městském panoramatu, případně mající vztah k tématu české státnosti
21	ven před sochu a po schodech dolů	<i>vL před tankem</i>	Vojenský historický ústav (Armádní museum Žižkov) <ul style="list-style-type: none"> • budovu projektoval J. Zázvorka souběžně s Památníkem, slohově odpovídá <u>purismu</u> • před budovou stojí sovětský tank T-34, proslulá zbraň 2. sv. v., použitá i při osvobození Prahy; uvnitř na nádvoří čs. tank firmy Praga z r. 1938 • <i>ukončení exkurze</i>
Konec			

Zpracoval Mgr. Milan Brožek, OA Vinohradská, verze 9-04-13